

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01.2019р.

Голова НМР Н.М. Кольцун Н.М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Арт-терапія

освітній ступінь Бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 053 Психологія
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

освітня програма Психологія: практична психологія
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми
Васильєва О.А.

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної та практичної
психології

протокол № 6 від 09.01.2019

Завідувач кафедри Прокоф'єва Л.О.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук

Циганок І.Б.

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Кічук Антоніна Валеріївна, кандидат

психологічних наук, доцент кафедри загальної та

практичної психології

Рецензент програми:

Мазоха Іна Степанівна, кандидат психологічних

наук, доцент кафедри загальної та практичної

психології

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	20	
Модулів: 4	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-2	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 3-4	Семінарські заняття:	
	28	
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: процес вербалізації проблем та переживань особистості, самовираження за допомогою різних видів арт-терапії

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння студентами знань щодо теоретичних основ арт-терапії та навичок застосування арт-терапевтичних технологій у психологічній практиці, гармонізація розвитку особистості через розвиток здатності самовираження і самопізнання.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Основи психотерапії та психокорекції» та «Психологія творчості».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Психологія особистості», «Основи психотерапії», «Вікова та педагогічна психологія».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Знання: різновиди арт-терапії: малюнок, музикотерапія, бібліотерапія, танцювальна терапія, етнотерапія, драматерапія і т. ін., техніки малюнку: "автопортрет", "портрет", "настрій", малюнок по колу та ін., традиційні принципи психокорекційної роботи, психологічні механізми корекційної дії арт-терапії тощо.

Уміння: застосовувати арт-терапевтичні методи та технології у навчальному процесі які допоможуть в усвідомленні себе як особистості та майбутнього професіонала.

Комунікація: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних та проблемних питань застосування різних видів Арт-терапії; виявляти повагу до різноманітних суджень, думок та умовиводів з проблематики.

2. *Автономність та відповідальність:* виявляти самостійність і соціальну відповідальність, мобілізуватися у ситуації невизначеності поведінкових наслідків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1. Теоретичні основи арт-терапії.															
1.1	Теоретико-методологічні засади арт-терапії.	10	2	2	-	-	-	6							
1.2	Гуманістична терапія мистецтвом.	10	2	2	-	-	-	6							
1.3	Психодинамічна терапія мистецтвом.	10	2	2	-	-	-	6							
2. Діагностика в арт-терапії.															
2.1	Символ та його застосування у сучасній арт-терапії.	10	2	2	-	-	-	6							
2.2	Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік.	10	2	2	-	-	-	6							
3. Види арт-терапії.															
3.1	Психотерапія засобами зображувального мистецтва.	10	2	2	-	-	-	6							
3.2	Музикотерапія.	10	2	2	-	-	-	6							
3.3	Танцювально-рухова терапія.	10	2	2	-	-	-	6							
3.4	Казкотерапія.	10	2	2	-	-	-	6							

4. Практичні основи арт-терапії.														
4.1	Різновиди арт-технік.	16	2	6	-	-	-	8						
4.2	Комплексні художньо-пластичні форми арт-терапії.	10		4	-	-	-	6						
Проміжний контроль		4	-	-	-	-	-	4						
Разом:		120	20	28	-	-	-	72						

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

1. Теоретичні основи арт-терапії.

Тема 1. Теоретико-методологічні засади арт-терапії.

Історія розвитку арт-терапії. Особливості арт-терапії як методу. Форми арт-терапії. Організація групової арт-терапії (ролі і функції арт-терапевта, організаційні процедури тощо).

Тема 2. Гуманістична терапія мистецтвом.

Основні положення гуманістичної психології. Урахування феноменологічного поля у арт-терапевтичному процесі. Особистісно-орієнтований підхід у арт-терапевтичній практиці.

Тема 3. Психодинамічна терапія мистецтвом.

Роль психоаналізу у розвитку арт-терапевтичної теорії. Психотерапевтичні відносини у арт-терапевтичному процесі. Базові положення аналітичної психології К.Г. Юнга як основа арт-терапії.

2. Діагностика в арт-терапії.

Тема 4. Символ та його застосування у сучасній арт-терапії.

Природа і функції символу. Психологія первісного та історичного символізму. Символічна експресивність кольору.

Тема 5. Діагностичний потенціал арт-терапевтичних технік.

Межі методу арт-терапевтичної діагностики. Малюнок – як проєкція внутрішнього світу людини. Оцінка діагностичних параметрів у арт-терапії.

3. Види арт-терапії.

Тема 6. Психотерапія засобами зображувального мистецтва.

Загальні уявлення про зображувальну терапію. Нетрадиційні техніки малювання як засіб розвитку креативності у дитячому віці. Робота з неструктурованим художнім матеріалом з метою самовираження (робота з пластилином, піском, глинотерапія).

Тема 7. Музикотерапія.

Загальні уявлення про музичну терапію. Механізми впливу музики на людину. Використання музикотерапії у психологічній практиці.

Тема 8. Танцювально-рухова терапія.

Танець і терапія в історичному контексті. Використання тілесно-орієнтованого підходу у ТРТ. Основні техніки ТРТ. Рольова імпровізація.

Тема 9. Казкотерапія.

Теоретичні засади казкотерапії. Засоби казкотерапії. Розвиток особистісної зрілості та статевої ідентичності за допомогою казкотерапії. Можливості казки як терапевтичної метафори.

5. Практичні основи арт-терапії.

Тема 10. Різновиди арт-технік.

Візуальні психотехніки (метод вільного малювання, вправа «Візуальні образи», вправа «Троянда»). Опис техніки «Малювання лівою рукою». Арт-терапевтична техніка створення колажу.

Тема 11. Комплексні художньо-пластичні форми арт-терапії.

Технологія виготовлення кольорового тіста та кольорового піску. Робота з пластичними матеріалами як засіб корекції емоційних порушень.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Історія розвитку арт-терапії.

ТЕМА 2. Арт-терапія як ефективний метод в психологічній реабілітації дітей і дорослих.

ТЕМА 3. Аналітична психологія К.Юнга та арт-терапія.

ТЕМА 4. Символічна експресивність кольору. Мандалотерапія

ТЕМА 5. Музикотерапія.

ТЕМА 6. Танцювально-рухова терапія.

ТЕМА 7. Казкотерапія.

ТЕМА 8. Художньо-пластичні форми арт-терапії.

ТЕМА 9. Застосування арт-терапії з дітьми в умовах освітнього процесу.

ТЕМА 10. Різновиди арт-технік.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	18	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: <ul style="list-style-type: none">- Ідивідуально-творче завдання;- підготовка реферату;- словник термінів	20 10 20	Презентація Реферат Словник
	Разом	72	

Тематика індивідуальних завдань

1. Роль психологічних напрямків у становленні арт-терапії
2. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку.
3. Арт-терапевтична робота з психіатричними пацієнтами.
4. Арт-терапія в роботі з правопорушниками.
5. Арт-терапія в роботі з безхатьками.

Тематика рефератів

1. Експериментально-творчі методики арт-терапевтичні методики з жертвами насильства.
2. Арт-терапія в роботі з дітьми і підлітками у умовах школи.
3. Арт-терапія з сім'ями « групи ризику».
4. Розвиток дітей зі спеціальними здібностями засобами мистецтва.
5. Символіка кольорів в арт-терапії

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не менше 20 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом з сучасних арт-терапевтичних напрямків.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Розкрити основні форми та види арт-терапії.
2. Піскова терапія як метод психокорекції.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. *Шкала та схема формування підсумкової оцінки*

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний)

пороговий рівень		контроль)
-------------------------	--	-----------

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Арт-терапия. Сост. и общая ред. Копытина А.И. – Спб.: Питер, 2001.
2. Афанасьев А.Н. Мифы, поверья и суеверия славян. Поэтические воззрения славян на природу. В 3-х томах. Т.1. – М.: ЭКСМО, 2002. – 142с.
3. Бауэр В. , Дюмотц И. , Головин С.Энциклопедия символов. – М.: КРОН-ПРЕСС, 1998.
4. Бурно М.Е. "Терапия творческим самовыражением". – М., 1989.
5. Вальдес Одриосола М.С. Арттерапия в работе с подростками. Психотерапевтические виды художественной деятельности: метод. пособие. – М.: Гуманитар. Изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 63с.
6. Вачков И.В. Сказкотерапия: Развитие самосознания через психологическую сказку. – М.: Ось-89, 2001. – 144с.
7. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психол. очерк: Кн. для учителя – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 93с.
8. Грегг М. Ферс Тайный мир рисунка. Исцеление через искусство. – Спб.: Европейский дом, 2000.
9. Гренлюнд Э. Оганесян Н.Ю. Танцевальная терапия. Теория, методика, практика. – Спб.: Речь, 2004. – 288с.
10. Далькроз Е.Ж. Ритм, его воспитательное значение для жизни и для искусства. С.-П., 1980.
11. Добринський В.С. Емоційна сфера особистості школяра// Харків. Худ.-пром.інстит. Педагогіка, психологія та мед.-біол.проблеми фізичного виховання та спорту: Зб. наук.пр. –1999. - №2
12. Калашник Т.И. Методы творческого самовыражения и арттерапии в психокоррекционной работе. Методическое пособие для практических психологов образования. – Одесса: ИУУ, 1999. – 53.
13. Кузьмина Е. Нарисуй мне о себе. – М.: Когелет, 2001.
14. Кокоренко В.Л. Арт-технологии в подготовке специалистов помогающих профессий. Спб., Речь, 2005.
15. Копалинский В. Словарь символов. – Калининград: ФГУИПП «Янтарный сказ», 2002.
16. Копытин А.Е. Системная Арт-терапия. – Спб.: Питер, 2001.
17. Лоуэн А. "Терапия, которая работает с телом. Спб.: Речь, 2000.
18. Назарова Л.Д. "Фольклорная арт-терапия" С.-П.: Речь, 2002.
19. Никитин В.Н. "Телесно-ориентированная и арт-терапия в работе с детьми и подростками". Киев, 1997.
20. Оакландер В. "Вікна до наших дітей" Нью-Йорк, 1988.
21. Психологический словарь / Под общей ред. А.В.Петровського, М.Г.Ярошевского. – М.: Политическая литература, 1990.
22. Роджерс К. Становление личности. Взгляд на психотерапию. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 415с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Бетенски М. Что ты видишь? Новые методы Арт-терапии. – М.: Изд-во ЕКСМО-Пресс, 2002.
2. Винникотт Д. Игра и реальность. М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002. – 288с.
3. Кипнис М. Драматерапия. Театр как инструмент решения конфликтов и способ самовыражения. – М.: «Ось-89», 2002.
4. Фельденкрайз М. Осознание через движение. М., 1994.
5. Шевченко Ю.С. Музыкальная терапия детей и подростков. В сб.: Психокоррекция: теория и практика. М.: НПЦ "Коррекция", 1995.

10.3. Интернет-ресурсы

Бібліотека ІДГУ
інтернетресурси:

1. <http://vsetesti.ru/>
2. <http://www.voppsy.ru/>
3. <http://www.psychology.ru/>
4. <http://www.psyche.ru/>